

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งานส่งเสริมการเกษตรมีเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือ การพัฒนาเกษตรกร โดยใช้วิธีการและกลยุทธ์ต่างๆที่จะช่วยให้เกษตรกร รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหาของตนเองในอันจะทำให้เกิดผลทางสังคมคือการอยู่ร่วมกันด้วยดี และผลทางเศรษฐกิจคือมีผลผลิตเพิ่มมีฐานะดีขึ้น เป็นต้น แนวทางหนึ่งในงานส่งเสริมการเกษตรที่เป็นที่ยอมรับกันมากคือ การแพร่กระจายความรู้ (Diffusion Model) นรินทร์ชัย (2533 : 4) กล่าวว่า รูปแบบการแพร่กระจายความรู้ที่กล่าวขวัญกันมาก คือ กระบวนการยอมรับ (Adoption Process) ของ Rogers โดยมีประเด็นสำคัญคือ เกษตรกรจะต้องผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การรับทราบ ความสนใจ การไตร่ตรอง การลองทำ จึงจะถึงขั้นการนำไปใช้ปฏิบัติ ดังนั้นการเผยแพร่และกระจายข่าวสารความรู้ไปสู่เกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรรับทราบและเกิดความสนใจ จึงนับว่าเป็นหนทางสำคัญในขั้นพื้นฐานของงานส่งเสริมการเกษตร

ในด้านการเผยแพร่ข่าวสารและเทคโนโลยีนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรใช้ระบบที่เรียกว่าระบบฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน (training and visit system) และได้พัฒนาการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นไปพร้อมกับการใช้สื่อมวลชน ในการถ่ายทอดวิทยาการแผนใหม่เพื่อให้ความรู้ได้แพร่กระจายอย่างรวดเร็วและกว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการแพร่กระจายความรู้ไปสู่เกษตรกรนั้นมิได้หลายทาง ดิเรก (2527 : 80 - 81) กล่าวว่า การให้ข่าวสารแก่เกษตรกรนั้น การติดต่อผ่านสื่อมวลชนมีแต่ติในการให้ข่าวสารได้กว้างขวางและรวดเร็วว่าการติดต่อผ่านกลุ่มและการติดต่อเป็นรายบุคคล แต่ก็มีจุดด้อยในเรื่องเนื้อหาที่จะให้สอดคล้องเหมาะสมกับชุมชนชนบททั่วประเทศนั้นทำได้ยากและมีค่าใช้จ่ายสูงในการจัดทำรายการ ปรานี (2526 : 5) ได้เสนอว่า วิธีการหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนในชนบทได้ทราบข่าวสารความรู้ซึ่งตรงต่อความต้องการของชาวบ้าน ก็โดยการจัดการบริการแพร่ข่าวสารความรู้ในระดับตำบลและ

หมู่บ้าน อีกทั้งมีการเลือกใช้เครื่องสื่อสารมวลชนและวิธีการต่างๆที่เหมาะสมกับสภาพชุมชนนั้น นั่นคือการกระจายเสียงในหมู่บ้าน ที่เรียกว่าหอกระจายข่าวสารหรือเสียงตามสายซึ่งนับเป็นงานที่เปิดโอกาสให้เกษตรกรรับรู้ข่าวสารอย่างกว้างขวาง และในขณะเดียวกันสามารถชักจูงโน้มน้าวจิตใจกระตุ้นให้เกษตรกรมีการตื่นตัวร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาท้องถิ่นของตนอีกด้วย

งานแพร่กระจายเสียงในชุมชนชนบทหรือเสียงตามสาย เป็นงานที่เพิ่งจะเริ่มเริ่มต้นอย่างจริงจังในช่วงปี พ.ศ. 2521 - 2525 เป็นต้นมา (ปราณี, 2526 คำนำ) มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนให้ความสนใจดำเนินการจัดรายการในหลายจังหวัดทั่วประเทศ ทว่าการใช้ประโยชน์จากเสียงตามสายในหมู่บ้านอาจจะยังไม่เต็มที่นัก บางหมู่บ้านมีเสียงตามสายแต่ก็มีการพบว่าไม่ได้ใช้ประโยชน์เท่าที่ควร เพราะขาดผู้ดำเนินการหรือบางหมู่บ้านใช้ประโยชน์เฉพาะการบอกข่าวการประชุมของหมู่บ้าน ส่วนการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ กลับมีน้อย (วิจารณ์, 2531 : 77) อาจจะเป็นเพราะผู้ดำเนินการเสียงตามสายในหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน พระ ฯลฯ ขาดความรู้ความเข้าใจหรือขาดความสนใจและหรืออาจเป็นเพราะการสนับสนุนของหน่วยงานรัฐบาลยังไม่เต็มที่และทั่วถึง

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) นโยบายหนึ่งในแผนพัฒนาด้านการสื่อสารที่ได้กำหนดคือ ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาทางด้านการสื่อสาร และในนโยบายด้านพัฒนาชนบทที่มุ่งพัฒนาพื้นที่เป้าหมายอันเป็นเขตล้าหลังหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี สำหรับกรมส่งเสริมการเกษตร ในปีพ.ศ. 2534 ก็ได้มีนโยบายพัฒนาสื่อและเครื่องมือในการถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อสามารถสนับสนุนการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการดำเนินงานบางส่วน อาทิ เน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อช่วยการประชาสัมพันธ์ควบคู่ไปกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งสื่อเสียงตามสายในหมู่บ้านก็เป็นสื่อหนึ่งที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้เห็นความสำคัญ (สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน, 2533 : 5-28)

สำหรับงานแพร่กระจายเสียงในหมู่บ้านของจังหวัดลำพูนนั้น พบว่า มีจำนวนเสียงตามสาย 376 แห่ง จาก 462 หมู่บ้าน (สำนักงานจังหวัดลำพูน, 2533) นับเป็นจังหวัดที่มีเสียงตามสายอยู่เป็นจำนวนมาก (เสียงตามสายหนึ่งแห่งอาจครอบคลุมได้หลายหมู่บ้าน) จากประชากรผู้อยู่ในวัยกำลังแรงงานทั้งหมดในจังหวัดลำพูน พบว่า ประมาณร้อยละ 65 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทจังหวัดลำพูน, 2533 หน้า 17) จึงน่าจะชี้ให้เห็นว่าหากมีการให้ข่าวสารความรู้ทางการเกษตรผ่านเสียงตามสายอย่างต่อเนื่อง คงจะมีส่วนสนับสนุน

งานส่งเสริมการเกษตรได้อย่างมาก

จากงานวิจัยของ Abdul W. Khan (1976 p. 119) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ การกระจายเสียงภายในท้องถิ่นในประเทศอินเดีย ระหว่างการกระจายเสียงจากสถานีที่ตั้งอยู่ใน ท้องถิ่นและในสวนกลาง พบว่า สถานีในท้องถิ่นสามารถทำหน้าที่ในการกระจายข่าวสารที่สำคัญ ๆ ทาง การเกษตร ได้ดีกว่าสถานีที่ตั้งอยู่ในสวนกลาง จึงเป็นที่น่าสนใจว่าในสภาพชุมชน ชนบทของประเทศไทย การแพร่กระจายเสียงในชุมชนจะมีศักยภาพและบทบาทในการ เผยแพร่ ข่าวสารความรู้ เพื่อการเกษตรอย่างไรและเพียงใด

ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษา เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของระบบแพร่กระจายเสียงใน ชุมชนโดยเสียงตามสาย และพฤติกรรมการรับข่าวสารจากเสียงตามสายของเกษตรกรในจังหวัด ลำพูน เนื่องจากการศึกษาในด้านนี้ยังมีผู้ศึกษาอยู่เป็นจำนวนน้อย ผลจากการวิจัยในเรื่อง ดังกล่าวนี้ จะทำให้ทราบข้อเท็จจริงเพิ่มมากขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาการติดต่อสื่อสาร ในการส่งเสริมการเกษตรต่อไป

กรอบความคิดในการวิจัย (conceptual framework)

ในการวิจัยครั้งนี้มีแนวความคิดว่า

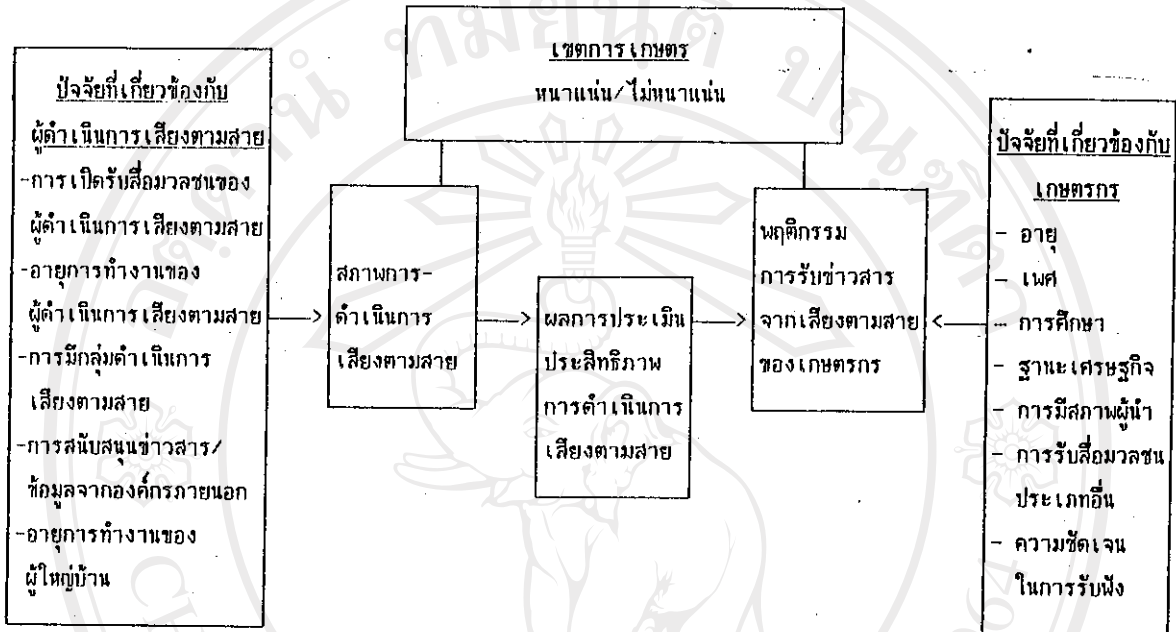
ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมการรับข่าวสารจากเสียงตามสายของเกษตรกร ได้แก่

- 1) สภาพการดำเนินการเสียงตามสาย ซึ่งได้ประเมินเป็นประสิทธิภาพการ ดำเนินการเสียงตามสาย
- 2) ลักษณะทางสังคมของ เกษตรกร
- 3) สภาพพื้นที่ทางการเกษตร

สำหรับปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินการเสียงตามสาย ได้แก่

- 1) สภาพพื้นที่ทางการเกษตร
- 2) ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ดำเนินการเสียงตามสาย
- 3) การสนับสนุนข้อมูล/ข่าวสารจากองค์กรภายนอก
- 4) อายุการทำงานของผู้ใหญ่บ้าน

ดังมีความสัมพันธ์ตามแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษา

1. การเปิดรับสื่อมวลชนของผู้ดำเนินการเสียงตามสาย หมายถึง การเปิดรับสื่อมวลชนต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง การอ่านหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ของผู้ดำเนินการเสียงตามสาย

2. การสนับสนุนข่าวสาร/ข้อมูลจากองค์กรภายนอก หมายถึง การให้ความช่วยเหลือหรือให้สิ่งของ ได้แก่ เอกสารเผยแพร่ประเภทข่าว เอกสารเผยแพร่ประเภทความรู้ ตลับเทปรายการ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรเอกชนซึ่งไม่ใช่ประชาชนในหมู่บ้านนั้น

3. ประสิทธิภาพการดำเนินการเสียงตามสาย หมายถึง ผลการประเมินการดำเนินการเสียงตามสายของเจ้าหน้าที่ระดับตำบลทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ กำนัน ออเนี่ยมตำบลพัฒนากร เกษตรตำบล (ดูรายละเอียด หน้า 8)

4. พฤติกรรมการรับข่าวสารจากเสียงตามสายของเกษตรกร หมายถึง สภาพและปริมาณการรับฟังเสียงตามสาย การตอบสนองการรับฟัง โดยร่วมติชมหรือแนะนำผู้อื่น และความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการรับฟังเสียงตามสาย ตลอดจนความรู้ที่ได้รับและการนำไปใช้ประโยชน์ (ดูรายละเอียด หน้า 10)

5. ฐานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง การประเมินฐานะเศรษฐกิจของเกษตรกร จากคะแนนตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ การถือครองที่ดิน การมียานพาหนะ และสภาพบ้านเรือนของ เกษตรกร รวมถึงความคิดเห็นของผู้ใหญ่ในหมู่บ้านเดียวกันกับเกษตรกร (ดูรายละเอียดการให้ คะแนน ในภาคผนวก ก)

6. ความชัดเจนในการรับฟัง หมายถึง ความรู้สึกของเกษตรกรในการรับ ฟังเสียงตามสายว่ามีความชัดเจนในเชิงเทคนิคเพียงใด

7. เขตการเกษตรหนาแน่น หมายถึงพื้นที่ที่ถูกประเมินโดยสำนักงานเกษตร จังหวัดลำพูนว่ามีอัตราการผลิตและผลผลิตทางการเกษตรต่อพื้นที่สูง ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอ ป่าซาง อำเภอบ้านโฮ่ง และในทางตรงกันข้ามถ้ามีอัตราการผลิตและผลผลิตทางการเกษตรต่อ พื้นที่ต่ำให้ถือว่าพื้นที่นั้นเป็นเขตการเกษตรไม่หนาแน่น ได้แก่ อำเภอแม่ทา อำเภอสี กิ่งอำเภอ บ้านธิ กิ่งอำเภอทุ่งหัวช้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะการบริหารและการดำเนินการเสียงตามสายในหมู่บ้าน
2. เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมกรรับข่าวสารจากเสียงตามสายและการนำไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเกษตร โดยผ่านเสียงตามสายในหมู่บ้าน

สมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1. ผลการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินการเสียงตามสายของเจ้าหน้าที่ระดับตำบล มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับปัจจัยบางประการต่าง ๆ ดังนี้ อายุการทำงานของผู้ดำเนินการเสียงตามสาย การเปิดรับสื่อมวลชนของผู้ดำเนินการเสียงตามสาย และการสนับสนุนข้อมูล/ข่าวสารจากองค์กรภายนอก แต่มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอายุการทำงานของผู้ใหญ่บ้าน

สมมติฐานข้อที่ 2. ทิศนคติต่อการดำเนินการเสียงตามสาย ความรู้เรื่องทั่วไปและ

ความรู้การเกษตรที่ได้รับ การนำความรู้เรื่องทั่วไปและความรู้การเกษตรไปใช้ประโยชน์ของ เกษตรกร มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ ผลการประเมินประสิทธิภาพการ ดำเนินการเสี่ยงตามสายของเจ้าหน้าที่ระดับตำบล

สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยบางประการต่าง ๆ ดังนี้ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ การมีสภาพเป็นผู้นำ การเปิดรับสื่อมวลชน และความชัดเจนในการรับฟังเสียง ตามสายของเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการรับข่าวสารในด้าน ต่าง ๆ จากเสียงตามสายของเกษตรกร ซึ่งแบ่งเป็นสมมติฐานย่อยได้ดังนี้

สมมติฐานข้อ 3.1 ตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพ การเป็นผู้นำ ปริมาณการเปิดรับสื่อมวลชน และความชัดเจนในการรับฟังเสียงตามสายของ เกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับปริมาณการรับฟังเสียงตามสายของเกษตรกร

สมมติฐานข้อ 3.2 ตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพ การเป็นผู้นำ และความชัดเจนในการรับฟังเสียงตามสายของเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติกับสภาพการทำงานขณะรับฟังเสียงตามสายของเกษตรกร

สมมติฐานข้อ 3.3 ตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพ การเป็นผู้นำ และความชัดเจนในการรับฟังเสียงตามสายของเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติกับสภาพเกี่ยวกับการตั้งใจฟังเสียงตามสายของเกษตรกร

สมมติฐานข้อ 3.4 ตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพ การเป็นผู้นำ และความชัดเจนในการรับฟังเสียงตามสายของเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติกับสภาพความเข้าใจเรื่องที่ได้รับฟังเสียงตามสายของเกษตรกร

สมมติฐานข้อ 3.5 ตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพ การเป็นผู้นำ และความชัดเจนในการรับฟังเสียงตามสายของเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติกับความคิดที่จะตี-ชมการกระจายเสียงตามสายของเกษตรกร

สมมติฐานข้อ 3.6 ตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพ การเป็นผู้นำ และความชัดเจนในการรับฟังเสียงตามสายของเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติกับการนำเรื่องที่ฟังไปแนะนำ-พูดคุยกับผู้อื่นของเกษตรกร

สมมติฐานข้อ 3.7 ตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพการ เป็นผู้นำ ความชัดเจนในการรับฟังเสียงตามสาย และปริมาณการเปิดรับสื่อมวลชนของเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทัศนคติต่อการดำเนินการเสี่ยงตามสายของเกษตรกร

สมมติฐานข้อ 3.8 ตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพการเป็นผู้นำ ความชัดเจนในการรับฟังเสียงตามสาย และการเปิดรับสื่อมวลชนของเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการได้รับความรู้การเกษตรจากการรับฟังเสียงตามสายของเกษตรกร

สมมติฐานข้อ 3.9 ตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพการเป็นผู้นำของเกษตรกร การเปิดรับสื่อมวลชน และความชัดเจนในการรับฟังเสียงตามสาย มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการนำความรู้การเกษตรจากการรับฟังไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกร

สมมติฐานข้อ 3.10 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความรู้เรื่องทั่วไปที่เกษตรกรได้รับจากการรับฟังเสียงตามสายตาม เพศ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพการเป็นผู้นำ และความชัดเจนในการรับฟังเสียงตามสายของเกษตรกร

สมมติฐานข้อ 3.11 อายุ และปริมาณการเปิดรับสื่อมวลชนของเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความรู้เรื่องทั่วไปที่เกษตรกรได้รับจากการรับฟังเสียงตามสาย

สมมติฐานข้อ 3.12 อายุ และปริมาณการเปิดรับสื่อมวลชนของเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการนำความรู้เรื่องทั่วไปที่เกษตรกรได้รับจากการรับฟังเสียงตามสายไปใช้ประโยชน์

สมมติฐานข้อ 3.13 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการนำความรู้เรื่องทั่วไปที่เกษตรกรได้รับจากการรับฟังเสียงตามสายไปใช้ประโยชน์กับ เพศ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพการเป็นผู้นำ และความชัดเจนในการรับฟังเสียงตามสายของเกษตรกร

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาลักษณะการดำเนินการเสียงตามสายในหมู่บ้าน และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินการเสียงตามสายในหมู่บ้าน รวมทั้งศึกษาถึงลักษณะและปัจจัยสำคัญบางประการ ในเรื่องพฤติกรรมกรรับข่าวสารจากเสียงตามสายของเกษตรกรในจังหวัดลำพูน ในช่วงระยะเวลา 1 ปี ก่อนการสำรวจ (สำรวจข้อมูลช่วง เดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2534) โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรและสัมภาษณ์พร้อมทั้งสังเกตผู้ดำเนินการเสียงตามสายในหมู่บ้าน

นิยามศัพท์

นิยามศัพท์ทั่วไป

"เสียงตามสายในหมู่บ้าน" หมายถึง ระบบแพร่กระจายข่าวสารภายในชุมชน เป็นระดับสื่อมวลชนของท้องถิ่น มี 2 ประเภทคือ หอกระจายข่าวสารและเสียงตามสาย แต่ในการวิจัยครั้งนี้ใช้คำว่าเสียงตามสาย ซึ่งมีศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีความหมายตรงกันอยู่หลายคำ ได้แก่ village public address system , local public address programme, local broadcasting system, community loud-speaker เป็นต้น โดยการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษ คือ community loud-speaker

นิยามศัพท์ตัวแปร

"การดำเนินการเสียงตามสาย" หมายถึง การจัดการ และการบริหารเพื่องานกระจายเสียงตามสายภายในหมู่บ้าน รวมถึงการเสนอข่าวสารสาระและรูปแบบรายการ โดยบุคคลที่เข้ามาดำเนินการนั้น ถ้าเป็นกลุ่มหรือทีม เรียกว่ากลุ่มดำเนินการเสียงตามสายซึ่งยังปฏิบัติงานเป็นกลุ่มในช่วง 2 เดือนก่อนสำรวจนี้ แต่ถ้าไม่ได้เป็นกลุ่มหรือทีมเรียกว่าผู้ดำเนินการเสียงตามสาย และหากเป็นการตั้งกลุ่มแต่มิได้ปฏิบัติงานเป็นกลุ่มจริงในระยะ 2 เดือนก่อนการสำรวจให้เรียกว่าผู้ดำเนินการเสียงตามสาย

"อายุการทำงานของผู้ดำเนินการเสียงตามสาย" หมายถึง อายุที่นับเป็นเดือน-ปีตามระยะเวลาจริงที่ผู้ดำเนินการฯ เริ่มรับผิดชอบการดำเนินการเสียงตามสาย จนถึงเดือนที่สำรวจ

"อายุการทำงานของผู้ใหญ่บ้าน" หมายถึง อายุที่นับเป็นเดือน-ปีตามระยะเวลาจริงที่ผู้ใหญ่เริ่มรับผิดชอบหน้าที่ จนถึงเดือนที่สำรวจ

"ประสิทธิภาพการดำเนินการเสียงตามสาย" หมายถึง ผลการประเมินการดำเนินการเสียงตามสายที่คาดว่าจะให้ผลดีแก่ชาวบ้านอย่างไร โดยเจ้าหน้าที่ระดับตำบลทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ กำนัน ออมัยตำบล พัฒนาการ เกษตรตำบล เป็นผู้ประเมินและให้คะแนน แต่ละคนจะให้คะแนนเต็ม 10 ต่อเสียงตามสายหนึ่งแห่ง ซึ่งพิจารณาความหมายดังต่อไปนี้

เสียงตามสายให้ผลดีมาก	ให้ระดับคะแนนได้ 9 หรือ 10
เสียงตามสายให้ผลดี	ให้ระดับคะแนนได้ 7 หรือ 8
เสียงตามสายให้ผลปานกลาง	ให้ระดับคะแนนได้ 5 หรือ 6

เสียงตามสายให้ผลไม่ได้ ให้ระดับคะแนนได้ 3 หรือ 4

เสียงตามสายให้ผลไม่ดีอย่างยิ่ง ให้ระดับคะแนนได้ 1 หรือ 2

หากได้คะแนนสูงสุดจากเจ้าหน้าที่ทั้ง 4 กลุ่ม จะเป็น 40 คะแนน

"เกษตรกร" หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นผู้ประกอบการเกษตร (farm operator) หรือเป็นคู่สมรส

"ฐานะทางเศรษฐกิจ" หมายถึง ระดับฐานะเศรษฐกิจของเกษตรกร เป็น ฐานะดี ฐานะปานกลาง ฐานะไม่ดี ซึ่งพิจารณาจากคะแนนตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ การถือครองที่ดิน การมียานพาหนะ และสภาพบ้านเรือนของเกษตรกร รวมถึงความคิดเห็นของผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน เดียวกันกับเกษตรกร (ดูรายละเอียดการให้คะแนน ในภาคผนวก ก)

"สภาพการเป็นผู้นำ" หมายถึง สภาพตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบันหรือในอดีตที่แสดง ลักษณะผู้นำทางความคิด (opinion leader) ของเกษตรกร ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดสภาพ ตำแหน่งทางสังคมที่มีลักษณะเป็นผู้นำทางความคิด คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข ประธานและรองประธานกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มยุวเกษตรกร

"รูปแบบการจัดรายการ" หมายถึง วิธีการจัดรายการในการกระจายเสียงตามสาย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ มีรูปแบบการจัดรายการ คือ พุดสดอย่างเดียว เปิดเพลงสลับการพุดสด เปิดตลับเทปความรู้ ถ่ายทอดข่าวจากวิทยุกระจายเสียง โดยได้กำหนดการให้คะแนนว่าผู้ดำเนินการฯ มีการจัดรายการในแต่ละรูปแบบมาก-น้อย เป็นดังนี้

จัดรูปแบบนี้ มากที่สุด	5 คะแนน
จัดรูปแบบนี้ มาก	4 คะแนน
จัดรูปแบบนี้ ปานกลาง	3 คะแนน
จัดรูปแบบนี้ น้อย	2 คะแนน
จัดรูปแบบนี้ น้อยที่สุด	1 คะแนน

"เนื้อหาสาระในรายการ" หมายถึง ประเภทของข่าวสารต่าง ๆ ที่นำเสนอออก กระจายเสียง แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่คือ ข่าวทั่วไปในหมู่บ้าน และสาระความรู้ ซึ่งสาระ ความรู้ก็ได้แบ่งออกเป็น เรื่องการปกครอง อนามัย การเกษตร และการศึกษา โดยได้กำหนด การให้คะแนนเนื้อหาสาระในรายการว่าปริมาณประเภทใดมากหรือน้อย โดยผู้ดำเนินการฯ เป็นผู้ตอบ ดังนี้

มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน
ไม่มี	0 คะแนน

"ปริมาณการสนับสนุนข่าวสาร/ข้อมูลจากองค์กรภายนอก" หมายถึง การสนับสนุนข่าวสารและข้อมูลจากองค์กรที่ไม่ได้อยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประเภทของข่าวสารและข้อมูลออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เอกสารประเภทข่าว เอกสารประเภทความรู้ และลับเทปความรู้ โดยได้กำหนดการให้คะแนนปริมาณการสนับสนุนข่าวสาร/ข้อมูลในแต่ละประเภท และการนำข่าวสาร/ข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ในการจัดรายการซึ่งผู้ดำเนินการฯ เป็นผู้ตอบ เหมือนตามตัวแปร "เนื้อหาสาระในรายการ"

ปริมาณการแนะนำช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่รัฐบาล" หมายถึง การติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ พัฒนาการ ครูอนามัยตำบล เกษตรตำบล กับผู้ดำเนินการฯ เพื่อช่วยเหลือและหรือสนับสนุนกิจกรรมเสี่ยงตามสายในหมู่บ้าน โดยได้กำหนดการให้คะแนนปริมาณการแนะนำช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่รัฐบาล ซึ่งผู้ดำเนินการฯ เป็นผู้ตอบ เหมือนตามตัวแปร "เนื้อหาสาระในรายการ"

"พฤติกรรมกรับข่าวสารจากเสียงตามสายหรือพฤติกรรมกรับฟังเสียงตามสาย"

หมายถึง การเปิดรับสื่อเสียงตามสายของเกษตรกรผู้รับฟัง ซึ่ง ได้แก่

1. ความรู้สึกถึงความชัดเจนของเสียงที่รับฟัง โดยได้กำหนดการให้คะแนนเป็น

ฟังชัดเจนดี	2 คะแนน
ฟังชัดเจนเป็นบางครั้ง	1 คะแนน
ฟังไม่ชัดเจน	0 คะแนน
2. ปริมาณการรับฟัง โดยได้กำหนดการให้คะแนนเป็น

ฟังทุกครั้ง	2 คะแนน
ฟังบางครั้ง	1 คะแนน
ไม่ได้ฟัง	0 คะแนน
3. การปฏิบัติงานขณะรับฟัง

4. ความสนใจต่อการจัดรายการขณะรับฟัง
5. ความเข้าใจในเนื้อหาในขณะรับฟัง
6. สภาพเสียงรบกวนขณะรับฟัง
- 7.ทัศนคติต่อการดำเนินการเสียงตามสาย โดยได้กำหนดการให้คะแนนเป็น
ชอบมาก	5 คะแนน
ชอบ	4 คะแนน
เฉย ๆ	3 คะแนน
ไม่ชอบ	2 คะแนน
ไม่ชอบเอาเสียเลย	1 คะแนน
8. ความรู้ที่ได้รับจากการรับฟังเสียงตามสาย แบ่งเป็นความรู้เรื่องทั่วไปและความทางเกษตร โดยกำหนดการให้คะแนนเป็น
มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน
9. การนำความรู้ที่ได้จากการฟังเสียงตามสายไปใช้ประโยชน์ โดยกำหนดการให้คะแนนเหมือนข้อ 8.